

Nr 64.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa delar av Trossnäs fält i Nors socken av Värmlands län; given Stockholms slott den 20 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Vennerström anför:

Trossnäs fält, på sin tid mötesplats för Värmlands fältjägarkår och Värmlands regemente, är beläget i Nors socken av Värmlands län på 18 kilometers avstånd från Karlstad samt omfattar enligt jordregistret följande fastigheter, nämligen:

- 1) lägenheten Trossnäs fält nr 1 (reg.-nr 1¹) med en areal av 49.3651 hektar;
- 2) lägenheten Trossnäs fälts utvidgningsområde nr 1 (reg.-nr 1¹) med en areal av 19.7990 hektar;

- 3) lägenheten Kronan nr 1 (reg.-nr 1¹) med en areal av 0.6118 hektar;
 4) ett från Nors prästgård nr 1 exproprierat område (reg.-nr 1²) med en areal av 2.9619 hektar; samt
 5) lägenheten Underofficersparken nr 1 (reg.-nr 1¹) med en areal av 0.1851 hektar.

Fältets sammanlagda areal utgör i enlighet härmed 72.9229 hektar.

De under 1)—3) och 5) upptagna lägenheterna äro avsondrade från Trossnäs hemman (Trossnäs Norra 1¹ och Trossnäs Södra 1¹). Den under 2) upptagna lägenheten omfattar fem särskilda områden, nämligen tre smärre områden vid eller i närheten av Norsälven och två å den s. k. Mellbymon belägna skogsskiften, vilka disponerats såsom skjutbanor.

Enligt en mellan kronan och dåvarande ägaren av Trossnäs hemman den 18 mars 1891 upprättad avhandling med tillägg av den 10 december samma år har ägaren av nämnda hemman förbehållits rätt till viss fädrift och grässkörd å lägenheten under 1).

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 22 juni 1928 tillkallades särskilda utredningsmän, de s. k. *lantförsvarets markkommitterade*, för att verkställa utredning och avgiva förslag till disposition genom försäljning eller annorledes av sådana lantförsvaret tillhöriga jordbruksfastigheter, lägerplatser, delar av lägerplatser eller andra fastigheter, vilka icke vidare kunde anses erforderliga för försvarets behov. I skrivelse den 9 maj 1931 framlade markkommitterade förslag rörande dispositionen av Trossnäs fält. Efter att därvid till en början hava redogjort för vissa tidigare utredningar i fråga om fältets användning sedan Värmlands regemente förlagts till Karlstad, anförde kommitterade i huvudsak följande.

I anledning av en till fortifikationsdepartementet ställd skrift av den 7 juni 1928, vari ägaren av Trossnäs gård anhållit att få till gården återförvärva Trossnäs fält, hade chefen för Värmlands regemente i yttrande den 7 juli 1928, beträffande Trossnäs fälts lämplighet och behövlighet för militärt ändamål, framhållit, att fältet under de senare åren funnit synnerligen god användning vid förläggande av regementets övningar utanför det ordinarie förlägningsområdet, varigenom förlägningskostnader och utgifter för markskador kunnat nedbringas. Särskilt vid utbildning i strid om vattendrag vore övningsplatsen jämte kringliggande trakt synnerligen lämplig. För utbildning i strid om fältbefäst ställning i allmänhet m. m. erbjöde Trossnäs fält möjligheter, vilka icke stode till buds i Karlstad. En försäljning av mötesplatsen måste därför anses medföra en avsevärd försämring i regementets utbildningsmöjligheter, ett förhållande, som skulle bli särskilt olägligt, då man måste räkna med möjligheten av en viss förminskning av regementets övningsområde i Karlstad på grund av Karlstads stads ersättningskrav för regementets genom 1925 års försvarsordning minskade styrka. Man finge även räkna med det behov av övningsplatser, som kunde uppkomma i samband med ett blivande ordnande av luftvärnsutbildningen. De kostnader, som kunde beräknas bli erforderliga för ett bibehållande tillsvidare av Trossnäs fält i ett för övningar lämpligt skick, syntes väl motiverade med hänsyn till de stora fördelar, som därigenom kunde utvinnas för försvaret. Arméfördelningschefen hade instämt i de av regementschefen anförda synpunkterna.

I ett därefter den 23 augusti 1928 till fortifikationsdepartementet avgivet utlåtande hade regementschefen ytterligare framhållit, bland annat, att under år 1928 hade fältets fördelar såsom övningsplats vid utbildning i strid om vattendrag och för förbindelseövningar kommit infanteripionjärbildningen vid samtliga infanteriregementen tillhörande västra arméfördelningen tillgodo, då dessa regementens grundläggande pionjärutbildning nämnda år varit förlagd till Karlstad. Vidare hade det, med hänsyn till att den Trossnäs omgivande trakten långt mer vore användbar för tillfällig flyglandning än Karlstadstrakten, befunnits påkallat att förlägga 1928 års samövningar mellan Värmlands regemente och flygtrupper till trakten av Trossnäs. För nämnda övningars anordnande hade tillgången till Trossnäs fält varit av stort värde. Av ännu större betydelse för ifrågakvarande övningar skulle Trossnäs fält givetvis varit, om detsamma erbjudit landningsmöjligheter för flygplan. Så vore icke förhållandet, men det ville synas, som om Trossnäs fält för jämförelsevis ringa kostnader skulle kunna ordnas såsom ett hjälpligt flygfält. Då Trossnäs fält allt fortfarande vore en i flera avseenden lämplig övningsplats för i Karlstad förlagda trupper och måste beräknas även i krigstid bliva av betydelse, borde enligt regementschefens mening fältet även för framtiden bibehållas för försvarsväsendet. Även i detta yttrande hade arméfördelningschefen instämt.

För närmare undersökning av möjligheterna för fältets disposition hade markkommitterade besökt platsen samt inhämtat yttranden av ett flertal myndigheter ävensom gjort viss förfrågan i ämnet hos ägaren av Trossnäs gård, godsägaren N. Chr. Jensen.

Vad chefen för Värmlands regemente andragit om Trossnäs fälts värde för regementets övningar utgjorde enligt kommitterades mening icke tillräckliga skäl för bibehållande av fältet såsom militär övningsplats för regementets räkning.

De av kommitterade infordrade yttrandena gäve vid handen, att fältet icke med någon större fördel kunde tagas i bruk för den allmänna lufttrafikens behov. Längre hade den frågan däremot stått öppen, huruvida fältet icke skulle kunna komma till användning för flygvapnets räkning. Enligt vad kommitterade under hand erfarit, finge tanken härpå dock numera anses övergiven med hänsyn till kostnaderna för fältets iordningställande.

Enligt vad Värmlands läns egnahemsnämnd meddelat samt kommitterade i övrigt erfarit, föreläge numera icke möjlighet att med fördel genomföra tidigare upprättat förslag till fältets styckning och försäljning i mindre lotter till egna hem. Av kommitterade förda förhandlingar med Nors kommun och godsägaren Jensen hade icke syntts erbjuda någon utsikt till en för statsverket tillfredsställande försäljning av fältet.

Domänstyrelsen hade, under återopande av ett uttalande av vederbörande överjägmästare, meddelat, att styrelsen för sin del icke funnit något intresse från domänverkets sida föreligga att övertaga fältet såsom kronopark. Överjägmästaren hade särskilt framhållit, att fältet ej hade sådan omfattning och koncentration, att dess övertagande såsom kronopark framstode såsom önskvärt.

I och för sig syntes möjlighet föreligga att med utnyttjande av vissa äldre byggnader uppdelas övningsfältet med till detsamma hörande skogs- lotter i två jordbruksfastigheter av någorlunda tillfredsställande beskaffenhet. Till följd av det under en lång följd av år totalt eftersatta underhållet av särskilt dräneringen måste emellertid jordens försättande i kultur bliva att jämställa med nyodling och draga betydande kostnader. Under nuvarande jordbrukskonjunktur samt vid det särskilt i Värmland förekom-

mande stora utbudet av jordbruksfastigheter syntes det föga sannolikt, att antagliga anbud å fältet, för den händelse det i nu befintligt skick utbjödes till salu i två jordbrukslotter, skulle kunna erhållas. Kommitterade hölle ock före, att fältets iordningställande genom vederbörande myndigheters försorg före försäljningen skulle draga så avsevärda kostnader, att de knappast skulle täckas av en blivande köpeskillning eller av värdet av en högre avkastning. Under föreliggande ogynnsamma omständigheter ansåge kommitterade sig icke kunna förorda några försäljningsåtgärder. Möjligen kunde ett försök göras att utbjuda fältet till salu i befintligt skick.

Fältet bestode emellertid av mark av något vattensjuk, men eljest god beskaffenhet och syntes på grund härav ävensom sitt goda läge i närheten av kommunikationsleder väl lämpa sig även till skogsproduktion. För sådant ändamål torde fältet fördelaktigast för statsverket kunna omhänderhavas av domänverket. Kommitterade ansåge sig sålunda böra förorda ett överlämnande till domänstyrelsen av fältet med undantag av vissa smärre områden kring två å detsamma uppresta minnesstenar, vilken mark fortfarande borde få disponeras av Värmlands regemente.

Innan så skedde borde de å fältet kvarstående byggnaderna genom vederbörande myndigheters försorg försäljas till den högstbjudande för bortflyttning. Likaså borde dessförinnan, för den händelse så läte sig göra, de uthyrda byggnaderna med tillhörande tomtområden försäljas genom de militära myndigheternas försorg. Inflytande köpeskillningar jämte skälig lösen för ståndskog, vilken borde utgivas av domänverket, syntes böra tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål. Eventuellt erforderlig avveckling av betesrätten å fältet borde ankomma på domänstyrelsen att föranstalta.

Sedan arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement anbefallts att avgiva utlåtande över markkommitterades förslag, infordrade fortifikationsdepartementet yttranden i ämnet från chefen för Värmlands regemente, chefen för västra arméfördelningen samt inspektören för infanteriet.

Chefen för Värmlands regemente anförde i yttrande den 17 juli 1931, bland annat, följande.

Ett överlämnande av Trossnäs fält till domänverket enligt de grunder, som markkommitterade förordat, skulle genom den inskränkning av under olika årstider till överkomligt pris till buds stående övningsterräng, som därav bleve följden, i ej ringa grad försvåra utbildningsarbetets allsidiga bedrivande vid regementet. Härvid vore särskilt att uppmärksamma de villkor, under vilka överlämnandet kunde beräknas ske, nämligen av jägmästaren i Karlstads revir så angivna, att samtliga kronans byggnader skulle bortskaffas samt säkerhet givas för att fältet ej i framtiden eventuellt toges i anspråk för något militärt ändamål. Den förordade dispositionen av lägerplatsen innebure dessutom en bortflyttning av i norra delen av fältet — inom det s. k. Jägarlägret — belägna byggnader (baracker), en åtgärd som med hänsyn till dessa byggnaders synnerligen stora betydelse ej endast vid fredsövningar utan även vid krigstillfälle eller motsvarande förhållanden ej kunde anses vare sig befogad eller riktig.

Till belysande av Trossnäs fälts värde ur kulturell synpunkt syntes tillräckligt omnämna, att lägret i en under de senare åren stegrad omfattning kunnat upplåtas för kurser och möten, anordnade av olika slag av organisationer. Sålunda hade lägrets byggnader sommaren 1931 under en vecka utgjort förläggning för inemot 700 ungdomar med ledare.

Beträffande den föreslagna dispositionens ekonomiska sida finge framhållas, att de å östra delarna av fältet förefintliga byggnaderna — ett sjukhus, två förråd, arrestbyggnad och förvaltarebostad, de två senare uthyrda såsom bostadslägenheter — i och för sig och på den plats de nu vore belägna representerade ett icke obetydligt värde. Vilket pris, som vid en försäljning för bortflyttning av sagda byggnader kunde erhållas, vore svårt att beräkna. Att priset ej kunde påräknas bliva så synnerligen högt, syntes man hava anledning antaga. Vid en försäljning av ifrågavarande byggnader skulle en stor del av den å lägerplatsen befintliga åkerjorden ej bliva utnyttjad såsom sådan utan komma att användas för skogsodling, ett förhållande som ur ekonomisk synpunkt syntes oriktigt. En försäljning av de i det s. k. södra lägret kvarstående byggnaderna syntes däremot ur ekonomisk synpunkt riktig. För dessa byggnaders bibehållande kunde, även om de för förläggning av militär trupp eller civila organisationer m. m. vore i hög grad önskvärda, dock ej åberopas lika starka skäl, som anförts beträffande byggnaderna i det s. k. norra lägret.

Statens direkta utgifter för Trossnäs vore i huvudsak underhållskostnaderna för byggnader. Ett nedbringande av dessa kostnader så långt som möjligt syntes lämpligast böra ske genom att för militära behov ej sörgängligen nödvändiga byggnader och mindre jordområden avyttrades under gynnsammast möjliga betingelser, medan återstående byggnader borde bibehållas under kronans förvaltning.

I enlighet härmed föresloges, att samtliga byggnader i södra lägret försåldes för bortförande; att underofficerspaviljongen i norra lägret med tillhörande tomt försåldes; att samtliga å östra delen av fältet belägna byggnader med tomter och angränsande mark, tillsammans omkring 6 hektar, försåldes i en eller två lotter (på grund av jordens och de tillgängliga uthusens beskaffenhet kunde var och en av dem ordnas och brukas såsom en mindre egendom, varigenom utsikterna till en gynnsam försäljning ökades); att skjutbanorna och småområdena mellan landsvägen och älven försåldes; ävensom att fältet åvilande gravationer avvecklades i sammanhang med försäljningen av byggnader och mark.

Efter försäljning i denna omfattning av byggnader m. m. skulle under kronans förvaltning endast kvarbliva de i norra (Jägar-) lägret befintliga och således i närheten av landstormsförrådet belägna byggnaderna, nämligen två baracker med tillhörande tvätthus, bageribyggnad och verkstad, kokhus, mathall, magasin och ett skjul för brandredskap. För dessa byggnader torde icke behöva beräknas större underhållskostnad än 600—700 kronor per år, varigenom en besparing för staten i underhållskostnader på cirka 1,800 kronor per år skulle vinnas.

Chefen för västra arméfördelningen förklarade sig ej hava något att erinra mot en lösning av den föreliggande frågan i enlighet med vad regementschefen föreslagit.

I utlåtande den 13 oktober 1931 anförde *inspektören för infanteriet*, att ett överlämnande av Trossnäs fält till domänverket skulle, såsom chefen för Värmlands regemente framhållit, i ej ringa grad försvåra utbildningsarbetet vid regementet. Då ett bibehållande av större delen av fältet under lantförsvarets förvaltning vore ur övningssynpunkt av stor betydelse, tillstyrkte inspektören det av regementschefen framlagda förslaget, vilket syntes vara

ägnat att lösa frågan på ett ur såväl militär som ekonomisk synpunkt lämpligt sätt.

Med överlämnande av vederbörande militärmyndigheters yttranden uttalade *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 januari 1932 till en början, att av ifrågakarande yttranden framginge, att bibehållandet av huvuddelen av Trossnäs fält under lantförsvarets förvaltning vore av största betydelse för Värmlands regementes övningar, men att till underhållskostnadernas nedbringande en försäljning av mindre delar av fältet jämte en del byggnader vore lämplig. Med hänsyn till fältets, enligt departementets mening, numera fullt utredda militära betydelse, finge det av markkommitterade med utgångspunkt från ett motsatt antagande väckta förslaget om fältets överlämnande till domänverkets förvaltning — vilket överlämnande domänstyrelsen motsatt sig — anses förfallet. Härefter anförde fortifikationsdepartementet bland annat:

Sedan departementet uppdragit åt chefen för Värmlands regemente att låta verkställa värdering av de utav honom till försäljning föreslagna områden och byggnader ävensom att infordra anbud dels å samma områden och byggnader, dels ock å ersättning för avlösning av det lägenheten Trossnäs fält nr 1 besvärande servitut, avseende rätt för ägaren av Trossnäs hemman till fädrift och gräskörd å lägenheten, hade regementschefen med skrivelse till departementet den 29 december 1931 avgivit redovisning för berörda uppdrag. Därvid hade å kopia av en utav e. lantmätaren B. E. Forssell år 1914 upprättad karta över Trossnäs fält utmärkts de markområden med areal och ägoslag samt byggnader, som ansåges böra försäljas. Från innehavaren av rätten till det servitut, som besvärade lägenheten Trossnäs fält nr 1, hade anbud infordrats å ersättning för servitutets avlösning, men hade servitutsinnehavaren vägrat avgiva sådant anbud. Vederbörande till försäljning föreslagna markområden och byggnader hade värderats av domänintendenten C. Faust, jordbrukskonsulenten A. Hagenmarck och landstingsmannen K. W. Bodin. Anbud å berörda markområden och byggnader hade infordrats dels genom kungörelse i tre ortstidningar, dels ock genom skrivelser till elva olika företag och personer, som kunde tänkas intresserade av försäljningen. Femton anbud hade inkommit.

Beträffande berörda värdering finge fortifikationsdepartementet hänvisa till det däröver upprättade instrumentet samt uttala, att de åsatta värdena icke givit anledning till erinran från departementets sida. Försäljning under dessa värden borde, enligt departementets förmenande, icke äga rum vad markområdena beträffade och i fråga om byggnader endast ifrågakomma, om och i den mån det trots anställda förnyade försäljningsförsök visade sig omöjligt att erhålla anbud till de åsatta värdena samt underhållskostnaderna för viss byggnad kunde anses motivera en försäljning till pris under sådant åsatt värde.

Vad anginge de avgivna anbuden understege — i den mån anbud överhuvud avgivits — anbudspriserna de av värderingsmännen åsatta värdena utom beträffande ett anbud, lydande å 760 kronor, å skiftet litt. F å Mellbymon, som värderats till 665 kronor. Då möjlighet syntes böra hållas öppen att i ett sammanhang försälja båda skiftena å Mellbymon och utsikt ej torde saknas att för skiftet litt. F erhålla högre pris än 760 kronor, ansåge departementet nyssnämnda anbud ej böra för närvarande föranleda beslut om försäljning till anbudsgivaren.

Övriga anbud — av vilka visserligen en del närmade sig värderingssummorna — borde med den ståndpunkt, fortifikationsdepartementet ovan intagit, ej antagas från kronans sida. Anbuden syntes emellertid värdefulla som utgångspunkt för åtgärder för erhållande av nya och förmånligare anbud.

Oaktat fortifikationsdepartementet sålunda icke kunde förorda antagande från kronans sida av något av de i ärendet ingivna anbudena, ansåge departementet, att riksdagens medgivande lämpligen borde inhämtas till försäljning av de i värderingsinstrumentet upptagna markområden och byggnader, därvid såsom minimipris för markområdena syntes böra fastställas de i instrumentet angivna värdena. Beträffande byggnaderna, såväl dem som funnes å berörda markområden och avsåges att i samband med dessa försäljas, som dem, vilka ifrågasatts att försäljas till bortförande, ansåge departementet — med hänsyn till syftet att genom försäljning nedbringa kronans underhållskostnader — icke lämpligt, att visst minimipris bestämdes, enär detta kunde hindra försäljningens genomförande, utan syntes det böra få ankomma å Kungl. Maj:t att, efter förslag av departementet, besluta om försäljning i varje särskilt fall till pris, som kunde erhållas och befunnes antagbart.

Innan försäljning skedde av de å den till ärendet hörande kartan med A och B utmärkta områdena, vilka inginge i lägenheten Trossnäs fält nr 1, syntes det nämnda lägenhet besvärande servitut, avseende rätt till fädrift och grässkörd, böra avlösas.

I förberörda skrivelse den 13 januari 1932 anmälde *arméförvaltningens intendentsdepartement*, att departementet, såvitt avsåge de å Trossnäs fält uppförda byggnadernas behövlighet för förvaring av intendenturmateriel, icke hade något att erinra mot det av fortifikationsdepartementet framlagda förslaget.

Genom beslut den 22 april 1932 anbefalldes Kungl. Maj:t fortifikationsdepartementet att, för nedbringande av kostnaderna för kronans byggnadsunderhåll, snarast möjligt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande försäljning på för kronan förmånligaste sätt av samtliga de byggnader å Trossnäs fält, vilka ej vore oundgängligen erforderliga för förrådsförvaring eller för tillfällig förläggning av trupp därstädes, allt i den mån byggnaderna icke ansåges lämpligen böra försäljas tillsammans med den mark, varå de vore belägna.

Vidare uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsdepartementet att genom förnyade underhandlingar med ägaren av Trossnäs hemman söka ernå överenskommelse rörande villkoren för avlösning av det lägenheten Trossnäs fält nr 1 åvilande fädrifts- och grässkördsservitutet samt att i sinom tid till Kungl. Maj:t avgiva det yttrande och förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Slutligen anbefalldes Kungl. Maj:t fortifikationsdepartementet att, så snart för kronan godtagbara köpeanbud föreläge beträffande de delar av Trossnäs fält, om vilkas försäljning departementet framställt förslag, till Kungl. Maj:t inkomma med därav betingad framställning, varvid, i fråga om områdena A och B, anbud finge avse förvärv med eller utan avlösning av det servitut, som, enligt vad förut nämnts, åvilade lägenheten Trossnäs fält nr 1.

Ny utredning.

Sedan fortifikationsdepartementet härefter anmodat chefen för Värmlands regemente att verkställa de undersökningar m. m., som påkallades till fullgörande av de åt departementet genom Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 22 april 1932 lämnade utredningsuppdragen, har regementschefen i skrivelse till fortifikationsdepartementet den 12 november 1932 avgivit yttrande och förslag i ärendet samt därvid överlämnat av honom genom offentlig kungörelse i ortstidningarna infordrade köpeanbud å till försäljning avsedda såväl markområden som byggnader.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 december 1932 har fortifikationsdepartementet — med överlämnande av regementschefens ifrågavarande utredning och förslag ävensom chefens för västra arméfördelningen och arméförvaltningens domäntjänstemans yttranden i ärendet — framställt förslag om försäljning av de å förenämnda av e. lantmätaren B. E. Forssell upprättade karta med litt. C, D, E, F och G utmärkta områdena. I fråga om lotterna litt. A och B hava, enligt vad departementet meddelat, några godtagbara köpeanbud icke inkommit.

Fortifikationsdepartementets framställning innebär, att förstnämnda fem områden skola försäljas till följande personer eller deras rättsinnehavare, nämligen: området litt. C med därå befintlig byggnad till P. A. Westlund, Trossnäs, Edsvalla, för 510 kronor, området litt. D med därå befintliga byggnader till H. Gustafsson, Trossnäs, Edsvalla, för 2,100 kronor, området litt. E till Frida Eriksson, Trossnäs, Edsvalla, för 150 kronor, samt områdena litt. F och G. till G. Jonsson, Årbäckskällan, Edsvalla, litt. F för 70 kronor per hektar och litt. G för 140 kronor per hektar eller för tillhoppa 2,003 kronor 40 öre. Såsom särskilt villkor för försäljningen av området litt. D. har föreslagits, att området måtte avyttras med den rätt, kronan kunde anses hava till detsamma. I fråga om samtliga områden hava såsom gemensam försäljningsbestämmelse föreslagits, att köparna ensamma skola betala alla kostnader för avstyckning av områdena och för lagfart å fången.

Rörande den avsedda försäljningen till H. Gustafsson av området litt. D har fortifikationsdepartementet i skrivelsen framhållit följande: Kronan hade ej lagfart å detta område, i följd varav för spekulanterna å området muntligen tillkännagivits, att anbud därå borde avse inköp av den rätt därtill, som kronan ägde, samt de å området befintliga byggnaderna. Denna anvisning hade samtliga anbudsgivare å området följt vid avgivandet av sina anbud. Av de inkomna anbuden hade regementschefen visserligen tillstyrkt antagandet av det högsta anbudet, men på samma gång varmt förordat antagandet av det näst högsta anbudet, för den händelse företrädesrätt till förvärfv av området med därå uppförda byggnader kunde anses tillkomma den, som avgivit detta anbud, eller nämnde Gustafsson, på grund därav att han, hans under sommaren 1932 avlidne fader och hans syster arrenderat lägenheten i 16 år, varunder en del förbättringar samt underhåll av byggnaderna å området av dem bekostats. Fortifikationsdepartementet hade ansett, att det, med hänsyn till vad regementschefen sålunda anfört, vore billigt, att Gustafsson erhöles företräde att förvärva kronans rätt till området i fråga med de

därå uppförda byggnaderna; dock att han borde betala ersättning härför enligt det högst avgivna anbudet eller med 2,100 kronor, något vartill han även förklarar sig villig enligt en av honom efter anbudens öppnande ingiven skriftlig förklaring.

I sin förenämnda skrivelse i ämnet den 12 november 1932 har chefen för Värmlands regemente, vad angår frågan om avlösning av det lägenheten Trossnäs fält nr 1 åvilande fädrifts- och grässkördsservitutet, meddelat, att ägaren till den härskande fastigheten begärt ett kontant vederlag å 7,500 kronor för servitutets avlösning från lägenheten i dess helhet samt å 2,000 kronor för detsammans avlösning från de å berörda karta med litt. A och B betecknade områdena. För egen del har regementschefen icke funnit sig kunna tillstyrka antagandet av någotdera utav ifrågavarande anbud, utan borde enligt hans mening beslut om servitutets avlösning anstå till dess erbjudande, innefattande billigare pris för avlösningen, föreläge eller tvingande skäl härtill vore för handen. Fortifikationsdepartementet har anslutit sig till regementschefens uppfattning och alltså ej framställt något förslag till åtgärder för avlösning av servitutet.

Vad angår frågan om försäljning av byggnader å Trossnäs fält utan samband med den mark, varå de äro belägna, torde få nämnas, att fortifikationsdepartementet i detta hänseende föreslagit, att — i överensstämmelse med vad regementschefen tillstyrkt — en barackbyggnad, ett persedelförråd, en brandredskapsbod, en källare och ett vattentorn nu skola avyttras; enligt föreliggande anbud uppgår den sammanlagda försäljningssumman för ifrågavarande byggnader till 3,705 kronor.

Fortifikationsdepartementet har slutligen hemställt, att genom försäljningarna inflytande medel, efter avdrag av eventuella försäljningskostnader, måtte tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Såsom av utredningen torde framgå, är huvuddelen av Trossnäs fält allttjämt behöflig för militära ändamål. Jag anser mig därför ej nu böra ifrågasätta någon ändring i fråga om övningsplatsens disposition i vidare mån, än att jag, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, tillstyrker försäljning av vissa mindre delar av fältet.

Av de i Trossnäs fält ingående fastigheterna berör fortifikationsdepartementets senast framlagda försäljningsförslag allenast den i inledningen under punkten 2) redovisade lägenheten Trossnäs fälts utvidgningsområde nr 1. Nämda lägenhet, som angivits innehålla 19.7990 hektar, är, enligt vad förut antytts, sammansatt av fem särskilda områden, nämligen de, vilka å den åberopade kartan betecknats med litt. C, D, E, F, G och nu äro avsedda att försäljas. Till bedömande av köpeanbudena å ifrågavarande områden får jag — med ledning av den beskrivning och värdering, som återfinnes i förut nämnda, den 21 december 1931 av domänintendenten C. Faust, jordbrukskonsulenten A. Hagenmarck och landstingsmannen K. W. Bodin upprättade värderingsinstrument — lämna följande sammanfattande redogörelse.

Departements-
chefen.

Området litt. C om 0.55 hektar avrösningsjord är avsett att, jämte därå befintlig byggnad, försäljas för 510 kronor; fastigheten har av nämnda uppskattningsmän åsatts ett värde av 400 kronor. Området litt. D om 0.33 hektar tomtmark föreslås att, jämte därå uppfört boningshus med vedbod, försäljas för 2,100 kronor; enligt uppskattningsmännens värdering utgör fastighetens värde 2,195 kronor. Området litt. E om 0.09 hektar, beläget invid Norsälven och betecknat såsom lastageplats, avses att försäljas till det av uppskattningsmännen angivna värdet eller 150 kronor. Områdena litt. F och G om 9.50 hektar respektive 9.56 hektar avrösningsjord avses att med därå växande skog försäljas för 2,003 kronor 40 öre; ifrågavarande områden hava av uppskattningsmännen åsatts ett värde av 665 kronor respektive 670 kronor eller för båda tillhoppa 1,335 kronor.

I avseende å skäligheten av de sålunda förordade försäljningsprisen för de ifrågavarande fastigheterna har jag ej funnit anledning till någon erinran. Vid sådant förhållande och då jag biträder det av fortifikationsdepartementet framlagda försäljningsförslaget i övrigt, tillstyrker jag, att framställning avlåtes till riksdagen i enlighet med samma förslag.

Jag vill här påpeka, att arealen av lägenheten Trossnäs fälts utvidgningsområde nr 1, om man utgår från de i värderingsinstrumentet lämnade arealuppgifterna för respektive däri ingående områden, med tillhoppa 0.2310 hektar överskrider den areal, vartill lägenheten i sin helhet upptagits i jordregistret. Den jämkning i köpeskillingsbeloppen, som detta möjligen kan föranleda, synes få bero på fortifikationsdepartementets prövning.

Beträffande de å kartan med litt. A och B betecknade områdena torde frågan om försäljningen av dessa få bero på när för kronan godtagbara anbud om köp av områdena föreligga. I likhet med chefen för Värmlands regemente och fortifikationsdepartementet anser jag, att någon åtgärd ej nu bör vidtagas i syfte att avlösa det förut omnämnda fädrifts- och gräskördsservitutet.

Vad angår den nu ifrågasatta försäljningen av vissa byggnader å övningsfältet utan samband med markförsäljning, torde jag sedermera få underställa Kungl. Maj:t denna fråga. I syfte att begränsa kostnaderna för byggnadsunderhållet böra givetvis även de övriga byggnader å Trossnäs fält, vilka ej oundgängligen erfordras för militära behov, försäljas så snart tillfälle därtill erbjuder sig.

I enlighet med vad fortifikationsdepartementet hemställt, torde inflytande köpeskillingsmedel, efter avdrag av eventuella försäljningskostnader, böra tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att de i Trossnäs fält ingående, å den i ärendet åberopade kartan med litt. C, D, E, F och G utmärkta områdena, litt. C och D med därå belägna byggnader, må avyttras till de pris och på de villkor i övrigt, som arméförvaltningens fortifikations-

departement i förberörda skrivelse den 3 december 1932 föreslagit, samt

att inflytande köpeskillingsmedel må, efter avdrag av eventuella försäljningskostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.